

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดภูมิทัศน์เมืองและตัวอย่างกรณีศึกษาในบทที่ผ่านมา ในบทนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูล และแนวคิดมาเป็นแบบอย่างในการออกแบบขั้นตอนในการศึกษาวิจัย เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองขุนยวม โดยเริ่มจากการสร้างกรอบแนวคิด(ภาพที่ 3.4) เพื่อการทำงานที่แคบลงในการศึกษาวิจัยโดยการนำเสนอพื้นที่ต้นแบบที่เหมาะสมในการปรับปรุง และสร้างภูมิทัศน์ให้กับเมืองขุนยวม การนำเสนอพื้นที่แบ่งการนำเสนอใน 2 ส่วน ได้แก่ 3.1) ประเภทของข้อมูล และ 3.2) ขั้นตอนในการศึกษา

3.1 ประเภทของข้อมูล

ก่อนที่จะทำการสำรวจพื้นที่ศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาดังข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา ซึ่งได้แก่พื้นที่เทศบาลตำบลขุนยวม โดยได้แบ่งประเภทของข้อมูลเป็น 2 ประเภท คือ

3.1.1 ข้อมูลที่เป็นเนื้อหาของพื้นที่ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมจากเอกสาร งานวิจัยต่างๆ ที่ได้ทำการศึกษาพื้นที่เทศบาลตำบลขุนยวม ซึ่งเกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์ของเมืองขุนยวม เช่น ข้อมูลที่อธิบายถึงประวัติศาสตร์ของเมืองขุนยวม สภาพทั่วไปของเมืองขุนยวม เป็นต้น ดังที่ได้อธิบายในบทที่ 2 จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นเพื่อเปรียบเทียบและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม

3.1.2 ข้อมูลภาพถ่าย แผนที่ ซึ่งประกอบด้วย

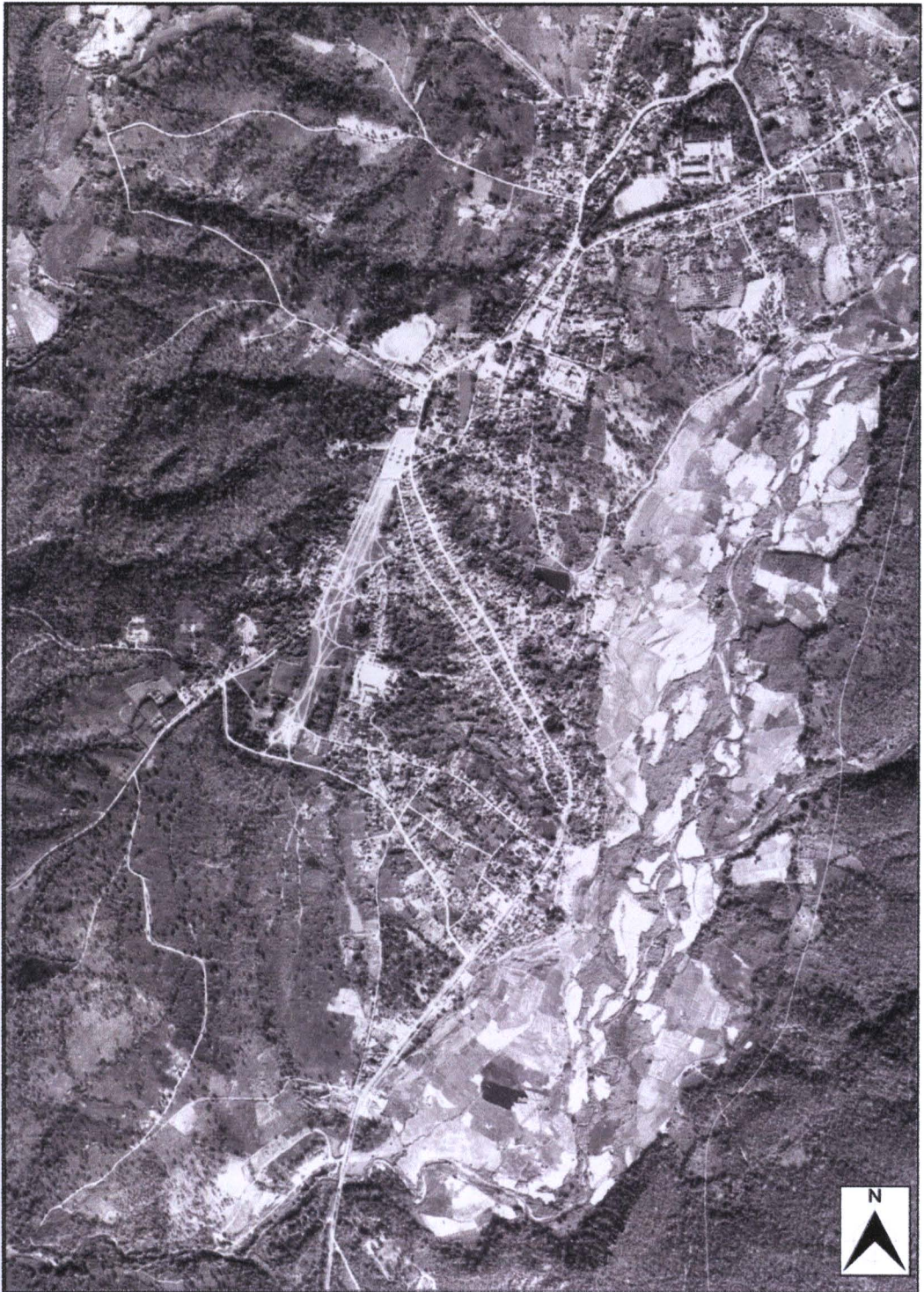
- ภาพถ่ายทางอากาศแสดงพื้นที่ของเทศบาลตำบลขุนยวม ได้แก่ ภาพถ่ายทางอากาศที่สามารถมองเห็นตำแหน่งอาคาร ลักษณะของพื้นที่ที่เป็นพื้นที่ทางธรรมชาติ และกลุ่มของอาคารบ้านเรือน ที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลขุนยวม(ภาพที่ 3.1)

- แผนที่แสดงตำแหน่งอาคาร ภายในพื้นที่เทศบาลตำบลขุนยวม โดยนำแผนที่ทางอากาศมาแปลงเป็นแผนที่แสดงตำแหน่งอาคารภายในเขตเทศบาลตำบลขุนยวม (ภาพที่ 3.2)

- แผนที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ เทศบาลตำบลขุนยวม ได้แก่ แผนที่แสดงลักษณะความสูงต่ำของพื้นที่ ถนน แหล่งน้ำ ฯลฯ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้สำรวจโดยโครงการศึกษาวางแผนหลัก ศึกษาความเหมาะสมและออกแบบระบบป้องกันน้ำท่วม พื้นที่ชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน (ภาพที่ 3.3)

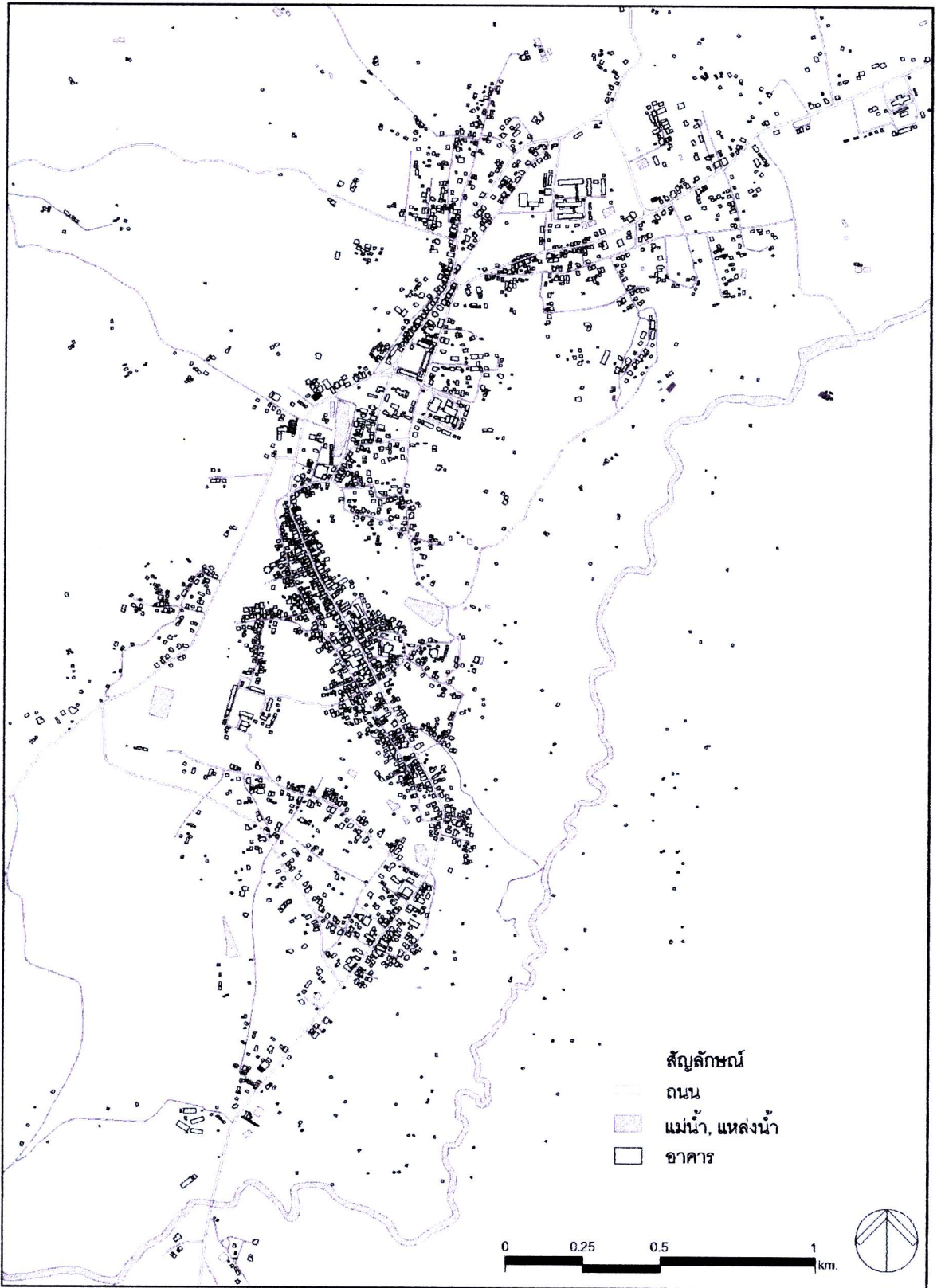
- ภาพถ่าย ได้แก่ ภาพถ่ายภูมิทัศน์ภายในพื้นที่

โดยข้อมูลภาพถ่ายทางอากาศและแผนที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจะเป็นข้อมูลที่จะนำมาดัดแปลง ประยุกต์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสำรวจพื้นที่ศึกษา โดยนำมาใช้อธิบายลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ศึกษา ประกอบกับภาพถ่ายภายในพื้นที่ศึกษา

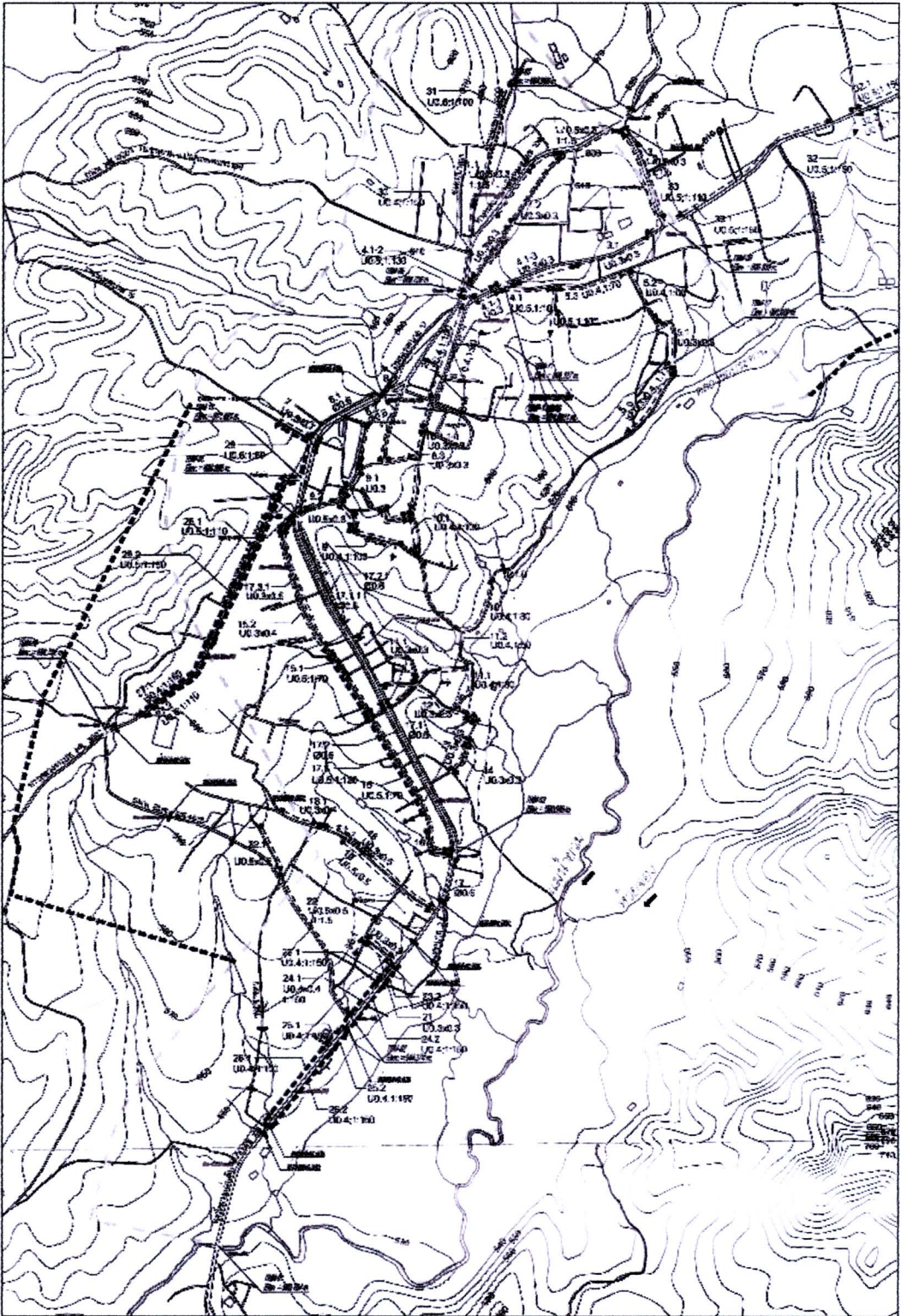

ภาพที่ 3.1 ภาพถ่ายทางอากาศเมืองขุนยวม

ที่มา : <http://www.pointthailand.com>

ภาพที่ 3.2 แผนที่แสดงตำแหน่งอาคารในพื้นที่เทศบาลเมืองขุนยวมตัดแปลงจากภาพถ่ายทางอากาศ

ภาพที่ 3.3 แผนที่แสดงเส้นความชันของพื้นที่ พ.ศ. 2552

ที่มา : โครงการศึกษาวางแผนหลัก ศึกษาความเหมาะสม และออกแบบระบบป้องกันน้ำท่วม พื้นที่ชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน : 2552.

3.2 ขั้นตอนในการศึกษา

จากข้อมูลเบื้องต้นที่ได้อธิบายมานั้น ก่อนทำการศึกษภาคสนาม ผู้วิจัยได้ทำการจัดเตรียมแผนที่เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล(ภาพที่ 3-4) จากนั้นในลำดับต่อไปจะเป็นการเสนอขั้นตอนในการศึกษาซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

3.2.1 การเก็บข้อมูลภาคสนาม เป็นการเสนอถึงการกำหนดขอบเขตของการเก็บข้อมูลภาคสนาม ในการทำการศึกษาแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 3.2.1.1) การศึกษาภาพรวมของพื้นที่ 3.2.1.2) การศึกษาองค์ประกอบทางภูมิทัศน์ของเมือง 3.2.1.3) การศึกษาเพื่อรับฟังการดำเนินงาน ปัญหาของเมืองชุมชนวม ที่เกิดขึ้น จากหน่วยงาน และผู้อยู่อาศัยในพื้นที่

3.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบทางกายภาพของเมืองโดยใช้แนวคิดจินตภาพของเมือง การวิเคราะห์เพื่อกำหนดเขตพื้นที่เฉพาะโดยใช้แนวคิดการกำหนดพื้นที่ทางภูมิทัศน์เมืองนาราเพื่อเสนอเป็นพื้นที่ต้นแบบที่จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์เมือง

3.2.3 การเสนอแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์เมือง โดยการวิเคราะห์ภูมิทัศน์ ภายในเขตพื้นที่เฉพาะที่ได้กำหนด เพื่อเป็นพื้นที่ต้นแบบตามแนวคิดทางภูมิทัศน์เมืองของ กอร์ดอน คัลเลน และเสนอแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์เมือง

3.2.1 การเก็บข้อมูลภาคสนาม

จากบทที่ 2 ได้ทำการเก็บข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพื้นที่ศึกษาและแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางด้านกายภาพเมืองขุนยวม เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาเปรียบเทียบ และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยการสำรวจ และเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งมีลำดับการศึกษา ดังนี้

3.2.1.1 การศึกษาภาพรวมของพื้นที่

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อการจัดทำแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองขุนยวม แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

(1) ข้อมูลด้านกายภาพ เป็นกลุ่มข้อมูลด้าน ประวัติศาสตร์ สภาพธรรมชาติ ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมทางด้านภูมิทัศน์ และขีดจำกัดต่อการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ ได้แก่ การศึกษาถึงลักษณะภูมิประเทศ โดยได้ข้อมูลการสำรวจภูมิประเทศจากเทศบาลตำบลขุนยวม

(2) ข้อมูลด้านพื้นที่ศึกษา สำรวจข้อมูลพื้นฐานในด้าน

(2.1) องค์ประกอบทางกายภาพของพื้นที่ที่สัมพันธ์กับประวัติความเป็นมาของเมืองขุนยวม โดยใช้แผนที่แสดงตำแหน่งอาคารในเขตเทศบาล และการถ่ายภาพ เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

(2.2) องค์ประกอบทางกายภาพของพื้นที่ ภาพรวมของพื้นที่ สถานที่สำคัญต่างๆ ของพื้นที่ โดยใช้แผนที่แสดงตำแหน่งอาคารในเขตเทศบาล และการถ่ายภาพ เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

(2.3) การเก็บข้อมูลอาคาร ภายในเส้นทางหลักที่เป็นแกนหลักในการรับรู้ถึงภูมิทัศน์เมืองขุนยวม

3.2.1.2 การศึกษาองค์ประกอบทางภูมิทัศน์ของเมือง

ในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาถึงองค์ประกอบทางภูมิทัศน์ของเมืองโดยรวมที่ทำให้เกิดจินตภาพของเมือง ตามแนวคิดของ เควิน ลินซ์ ได้แก่ เส้นทาง เส้นขอบ ย่าน ชุมทาง และ ภูมิสัญลักษณ์ เพื่อให้การกำหนดขอบเขตของงานวิจัยสัมพันธ์กับแนวคิดจินตภาพของเมือง

ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม เกี่ยวกับองค์ประกอบทางกายภาพของเมือง จะทำการเก็บข้อมูลที่ลงไป ในรายละเอียด ในระดับย่านอาคารที่มีผลต่อภูมิทัศน์เมือง โดยนำแนวคิดจินตภาพของเมืองเป็นเครื่องมือในการกำหนดกรอบของการเก็บข้อมูลในระดับย่านอาคาร เนื่องด้วยเมืองขุนยวมเป็นเมืองที่มีลักษณะเป็นเมืองผ่าน ดังนั้น การศึกษาเพื่อหาแนวทางในการสร้างภูมิทัศน์ของเมืองขุนยวม จึงได้เน้นการเก็บข้อมูลระดับย่านอาคารและองค์ประกอบทางภูมิทัศน์เมืองตามแนวคิดจินตภาพของเมือง โดยเน้นกลุ่มอาคารที่ตั้งอยู่บนถนนสายหลัก(ทางหลวงหมายเลข 108) เป็นหลัก

3.2.1.3 การศึกษา เพื่อรับฟังการดำเนินงาน ปัญหาของเมืองขุนยวม ที่เกิดขึ้น โดยการประชุมประชาคมในพื้นที่

ในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษา การดำเนินงานปัญหา ของเมืองขุนยวมที่เกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์เมืองขุนยวม โดยการรับฟังจากหน่วยงาน และประชาชนภายในพื้นที่ การดำเนินขั้นตอนนี้เป็นการดำเนินงานที่ควบคู่ไปกับการสำรวจข้อมูลภาคสนาม

3.2.2. การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการนำข้อมูลภาคสนามมา แยกประเภท/จัดกลุ่ม ตามองค์ประกอบทาง จินตภาพของภูมิทัศน์เมืองตามแนวคิดของ เควิน ลินซ์ และประเด็นในการกำหนดพื้นที่เฉพาะของภูมิทัศน์เมืองตาม แบบอย่างแนวคิดการสร้างภูมิทัศน์เมืองนารา เพื่อหาพื้นที่ต้นแบบที่จะเสนอแนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์เมือง ชุนยวม การศึกษาวิเคราะห์ มีขั้นตอนดังนี้ คือ

3.2.2.1 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่

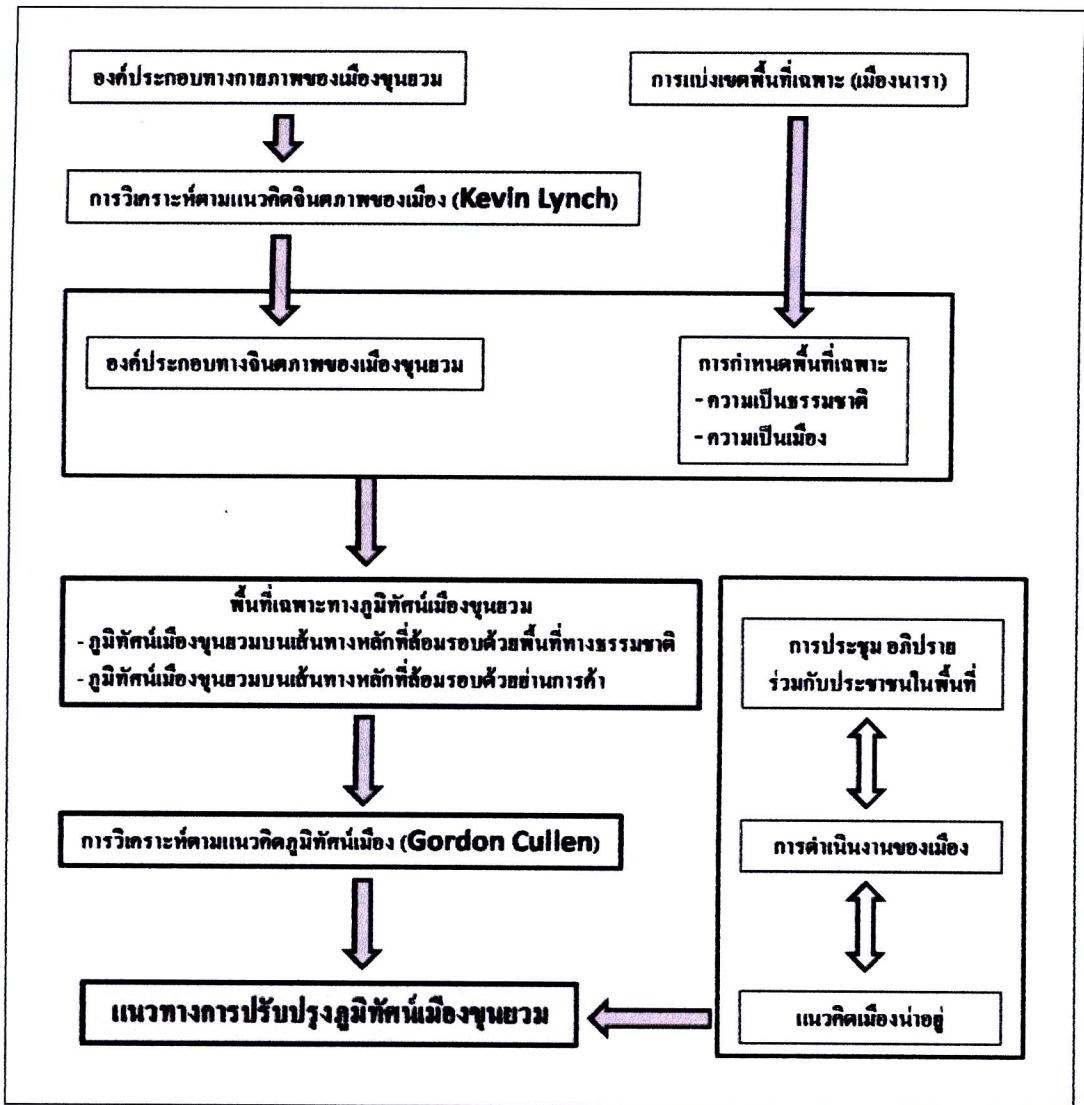
(1) วิเคราะห์องค์ประกอบทางกายภาพของพื้นที่ที่สัมพันธ์กับประวัติความเป็นมาของเมืองชุนยวม เพื่อ อธิบายถึงลำดับพัฒนาการของเมืองชุนยวม

(2) วิเคราะห์ องค์ประกอบทางกายภาพของพื้นที่ สภาพปัจจุบันของพื้นที่

3.2.2.2 วิเคราะห์องค์ประกอบทางภูมิทัศน์ตามแนวคิดจินตภาพของเมืองของ เควิน ลินซ์ ศึกษาถึง จุดเด่น จุดด้อย ปัญหาที่เกิดขึ้นที่มีต่อองค์ประกอบทางจินตภาพของเมือง เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข

3.2.2.3 วิเคราะห์ ภูมิทัศน์เมือง โดยใช้แนวคิดทางภูมิทัศน์เมืองของกอร์ดอน คัลเลน

3.2.3 การเสนอแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์เมือง โดยการวิเคราะห์ภูมิทัศน์เมือง ภายในเขตพื้นที่ เฉพาะที่ได้กำหนดเพื่อเป็นพื้นที่ต้นแบบ

ภาพที่ 3.4 กรอบแนวคิดของการวิจัย